

NOGAY TÜRKLERİ KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ TOPLANTILARI YOK OLMA TEHDİDİ ALTINDAKİ NOGAY TÜRKÇESİ

Geçtiğimiz Eylül ayı içerisinde, **Nogay Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği** çatısı altında gerçekleşen “**Yok Olma Tehdidi Altındaki Nogay Türkçesi**” ana başlığı üzerine, Türkiye’nin bu konu hakkında çalışan akademisyenleri konuşma yaptı. Bu önemli geceyi dernek Başkan Yardımcısı Muharrem Yılmaz ve Cem Aslan organize etti.

Gecede ilk sözü, Başkent Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü’nden **Prof. Dr. Süer Eker** aldı. Eker öncelikle bir dilin tehlikede olma şartları ve dereceleri hakkında bilgi verdi. Bu konuyla ilgili verileri UNESCO’nun belirlediği çerçeveler içinde değerlendirdi. Genel bilgilendirmenin ardından asıl konu olan tehlikedeki Türk dillerini ve bu başlık altında Nogaycanın yerini anlattı.

Eker, ayrıca, Türk Dili üzerine yapılan araştırmaların ülkemizde gereken önemi ve desteği görmediğini belirterek, yurt dışında dil araştırmaları için her türlü kaynak sağlanırken ülkemizde birçok kurumla irtibata geçildiği halde çalışmalar için destek bulamamanın zorluğunu da dile getirdi.

Ardından, Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden **Prof Dr. Ülkü Çelik Şavk** konuşma yaptı. Şavk öncelikle, "Son Sesler" adlı web sitesinden ve "Tehlikedeki Diller Dergisi-Türk Dilleri" adlı elektronik dergiden bahsetti. Bu dergide ve sitede yaptıkları çalışmalarını anlatıp derginin ikinci sayısının "Nogay Dosyası"na ayrıldığını belirtti.

Bahse konu sayıda Nogaylar ve Nogayca hakkında ne gibi konulara değindiklerini açıklayan Çelik Şavk, kendisinin de "Türkiye Nogayları Üzerine Gözlemler ve Tespitler" ve "Türkiye Nogayları Dokuzuncu Uluslararası Sabantoy Şöleni" adlı iki yazısının dergide bulunduğunu söyledi. Ayrıca Süer Eker ve birkaç lisans öğrencisi ile birlikte Sabantoy'a katıldığını ve çok memnun kaldıklarını belirtti. Sabantoy'a konuk olarak gelen ünlü Nogay sanatçısı **Arslanbek Sultanbekuli'** dan çok etkilendiğini ve bunun üzerine Arslanbek Sultanbekuli'nin hayatı ile ilgili çeşitli bilgilerin yer aldığı ve sanatçı ile yapılan son röportajdan kesitlerin sunulduğu **Arslanbek Sultanbekuli: Dombıra'nın Tellerinde Yaşayan Nogaylar** yazısına da Son Sesler web sayfasında yer verdiğini söyledi.

Son konuşmayı, Başkent Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nden Arş. Gör. **Gülin Dağdeviren** yaptı. Dağdeviren'in konuşması dil incelemesi konusunda bilgiler vermesi bakımından önemliydi. Doktora tezi olarak Gagauz Türkleri üzerinde çalışan Dağdeviren, bu incelemeyi yaparken dikkate alacağı ölçütleri ve araştırma alanlarından bahsetti. Tez kapsamında Gagauzya'ya gideceğini fakat bu araştırma için kaynak bulamadığını söyledi.

Değerli konuşmaların ve tespitlerin yapıldığı bu geceye dernek üyelerinin yanı sıra Türk dili alanında eğitin gören öğrenciler ve Türk dilene ve Nogayca'ya ilgi duyan davetliler katıldı.

Geceyle ilgili bir yazı da "Haberiniz Haberimiz Olsun" adındaki internet gazetesinde 17 Eylül 2013 tarihinde Harun Kılıç tarafından fotoğraflı olarak yayınlandı.

2. Hazar'dan Kuban'a Nogayeller

Dernek Başkanı **Abdurrahman BERKCAN**, Hasan BENLİ, Mehmet AKTAN; Eskişehir Dernek Başkanı **Yavuz Mansur AKYOL** katılmış.

Yine Kabakçı Konağında 23 Ekim gecesi gerçekleştirilen bir başka etkinlikte de, **Nogay Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği** Genel Başkan Yardımcısı **Muharrem YILMAZ**, 2008 yılında yaptıkları Dağıstan Karaçay-Çerkez Bölgesi'ne yaptıkları ziyareti anlattı. Kurban Bayramı vesiliyle yapılan ziyarete; Ankara Dernek Başkanı **Celalettin ERBAY**, Dernek Başkan Yard. **Muharrem YILMAZ**, **Hamza YILMAZ**, **Emre YILMAZ**; Konya

Yok Olma Tehdidi Altındaki Nogay Türkçesi

Yılmaz, hazırladığı sunuma geçmeden önce yolculuk güzergahlarından kısaca bahsetti. İstanbul üzerinden, yaklaşık 2 saat 15 dakika süren uçak yolculuğunun ardından Mohaçkale'ye varan ekip; buradan Terekli Mektep'e minibüs ile ulaşmış. Havaalanında işlerin çok yavaş ilerlediğinden dert yanan Yılmaz, burada yaklaşık beş saat harcadıklarını belirtti.

Terekli Mektep'te bir düğüne(toy) katıldıklarını söyleyen Yılmaz, buradaki düğünlerin de kendi düğünleri gibi olduğunu belirtti. Nogay düğünlerinde bol yemek dikkati çekerken, düğünü yöneten yetenekli bir kişinin olması da ayrı bir dikkat çekici unsurdur. Terekli Mektep'te yaptıkları bir başka önemli ziyaret ise Terekli Mektep Müzesi'dir. Bu müze Dünyada ten Nogay Türkleri müzesi olması açısından önemlidir.

Yılmaz'ın anlattığı bir başka önemli olay ise mezarlık ziyaretidir. Bunun önemli yanı, kadınların yanı sıra erkeklerin de mezarlıklara başları açık girmemeleridir. Yılmaz buradaki erkeklerin şapkaları olmasa da mezarlığa girerken başlarına bir mendil koyarak girdiklerini söyledi.

Karaçay-Çerkez'in başkenti Çerkessk'te ziyaret ettikleri Nogay Davısı Gazetesinden Prof. Ramazan KEREYTOY' un mezar taşlarındaki damgalarla ilgili bir kitabı olduğunu belirten Yılmaz; buradaki damgalarla Konya'daki damgalar karşılaştırılarak akraba ilişkilerinin incelenebileceğini söyledi.

Nogay Bölgesi'nin bir başka önemli özelliğinin Merinos Koyunları olduğunu söyleyen Yılmaz, bu koyunların önemini cins koyunlar olmasından yani anne ve babalarının belli olmalarından geldiğini belirtti.

Yılmaz, 2008 yılı için, bölgenin maddi anlamda oldukça geri kaldığını bunun yanında kültürlerini oldukça yoğun olarak yaşadıklarını gözlemleri içerisinde aktardı. Ayrıca komünizm zamanının etkisi ile atmış yaş üstünün dini bilgisinin zayıf olduğunu söyledi.

3. Dağıstan'a Bir Yolculuk

Yukarıdaki toplantının devamı 2 Kasım akşamı gerçekleştirildi. Programda Dağıstan'a bu yıl yapılan ziyaret hakkındaki veriler aktarıldı. Ziyaret vesilesi 2008'de olduğu gibi Kurban Bayramı olmuş. Bu seneki ekip; **Nogay Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği** Genel Başkanı **Cemil SÜTBAŞ**, Yönetim Kurulu üyeleri **M. Emin SÜTBAŞ**, **Yakup TANATAR**, Genel Muhasip **Ömer AKTÜRK** olmuştur.

Ziyarete belirlenen amaçlar; vekalet yolu ile kurban kesimini gerçekleştirmek, cami yapımı için etüt çalışması yapmak, Diyanet İşleri Başkanlığı'ndan temin edilen yazılı ve görsel dini kaynakların bölgeye ulaştırılması, Ankara'nın

metropol ilçeleri ile Dağıstan'daki il ve ilçeler arasında kardeş şehir protokollerinin imzalanması için görüşmeler yapılması, Terekli Mektep Nogaylar Derneği tarafından satın alınan meyve bahçesinden toprak numunesi alınması ve Dağıstan ile Türkiye arasındaki ekonomik, sosyal ve kültürel etkileşimin

artırılması için tur organizasyonları düzenlenmesi yolunda girişimlerde bulunmak şeklinde belirlenmiştir.

Gecede ekip adına konuşma yapan **Cemil SÜTBAŞ**, vekalet yolu ile Kurban Kesimi ile ilgili, ziyaret öncesinde, çalışmalar yaptıklarını belirtti. Kurbanlar için Türkiye, Norveç ve Hollanda başta olmak üzere Avrupa'nın diğer ülkelerinden de kurbanlık bedelleri toplandığını söyleyen Sütbaş, toplanan paralarla Terekli Mektep'ten iki yüz adet kurbanlık hayvan aldıklarını belirtti. Kesimde ve dağıtımda ekip birebir bulunmuş.

Cami yapımı ile ilgili Terekli Mektep Nogay Derneği ile ortak çalışmalar yürüttüklerini söyleyen Sütbaş, bölgedeki cami ve medreseleri gezerek bilgi edindiklerini söyledi. Yanlarında götürmeyi planladıkları dini kaynakların girişi sorun yaratacağından bu faaliyetten şimdilik vazgeçtiklerini de belirtti.

Kardeş şehirler konusunda da Terekli Mektep Nogay Derneği ile ortak çalışmak konusunda karar alındıklarını söyleyen Sütbaş, toprak analizini gerçekleştiremediklerini fakat daha önce yapılmış olan analiz sonuçları beklediklerini, sonuçlar ellerine ulaştığında bu faaliyetlerini gerçekleştirmek için çalışacaklarını söyledi.

Sunumda Dağıstan'a son ziyarette çekilen videolara da yer verildi. Bunlardan biri Nogayşay'ın tarifinin yapıldığı videoydu. Gece başlamadan önce de katıldıkları bir düğünün videosu gösterildi. Bu düğünde izlediklerimiz 2008 yılındaki ziyarette gidilen düğünle aynı özellikleri gösteriyordu. Ayrıca şans eseri katıldıkları asker uğurlamasıyla ilgili video da gösterildi. İzlenen görüntülerde Aslanbek Sultanbekuli'un da ekibe zaman zaman eşlik ettiği gözlemleniyordu.

Sunum, Dağıstan'la ilgili en taze bilgileri içermesi bakımından önemlidir. Bir önceki sununla, yani 2008 yılı ziyaretiyle karşılaştırıldığında ülke ekonomisinde pek bir artış olmadığı gözlemlenmektedir.

Sunumun sonunda Sütbaş'ın teklifiyle, Prof. Dr. Ülkü ÇELİK ŞAVK ve Prof. Dr. Hakan KIRIMLI kapanış konuşmalarını yaptılar.

Bu geceye, Bilkent Üniversitesi'nden **Prof. Dr. Hakan KIRIMLI**, Hacettepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden **Prof. Dr. Ülkü ÇELİK ŞAVK**, Kırım Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği'nden **Mükremin ŞAHİN**, Hollanda Kırım Vakfı'ndan **Mehmet PEKCAN**, Yenimahalle Belediyesi'nden **Harun DEMİRTÜRK** ve Nogay Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği Yönetimi, Kadınlar ve Gençlik Kurulu üyeleri ile Nogay ve Kırım Türkleri katıldı.

Hakan Kırımlı konuşmasını yaparken.